

The background features a watercolor-style pattern of green and blue splatters and brushstrokes on a white background. A large black circle is positioned on the right side, containing the text 'PIONIER!' in a large, bold, white sans-serif font, with 'kunst op school' in a smaller, white sans-serif font below it.

PIONIER!

kunst op school

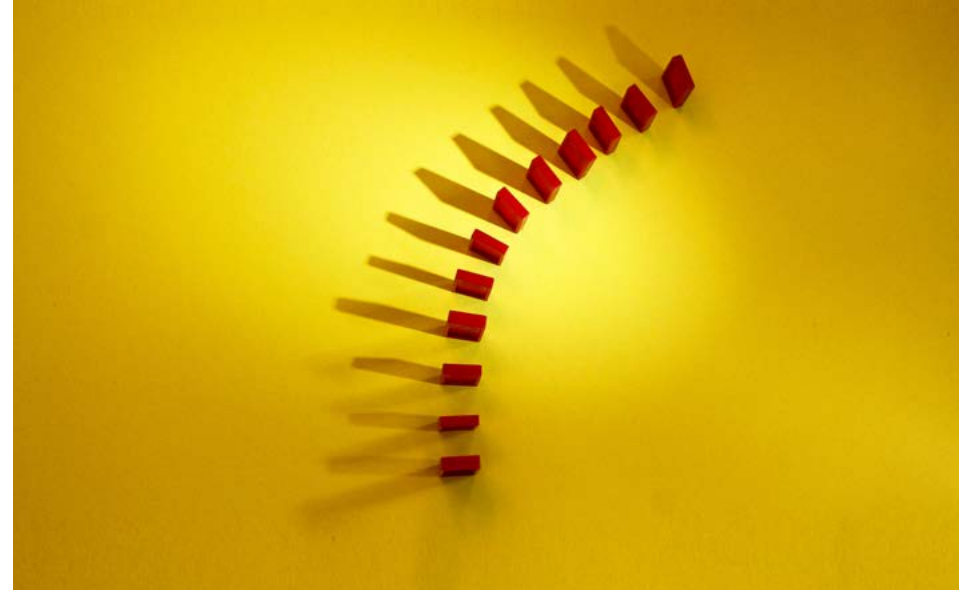
'Binnen de perken zijn
de mogelijkheden even
onbeperkt als daarbuiten.'

JULES DEELDER

DOORLOPENDE LEERLIJN

Creativiteit voor groep 1 tot en met 8

Samen met je leerlingen durven proberen,
mogen falen en van daaruit nieuwe
ideeën laten ontstaan. Samen kunst maken.

MAKEN MET KINDEREN

PIONIER! HELPT OP DRIE MANIEREN

PIONIER! inspireert tot het aangaan van een eigen creatief proces
PIONIER! ontzorgt door goede (beeld)materialen en lesbrieven te leveren
PIONIER! traint leerkrachten in het creatief procesgericht lesgeven

KOPA EN PIONIER!

Kopa wil pionieren met creativiteit, in het onderwijs, samen met jou. We bouwen al zes jaar aan onze leerlijn PIONIER!. Dit boekje vertelt je wat dat nou is: PIONIER!

Even voorstellen

Kopa is in 2012 begonnen in Utrecht en opgericht door Manja Eland en Linda Rosink. Wat we sindsdien deden? In Utrecht bouwden we een brug tussen studenten en ouderen in een nieuw intergenerationeel huis met Artshake. In Malawi ontwikkelden we een vakopleiding tot kleermaker voor organisaties die werken met kwetsbare jongeren. Naast PIONIER! maakten we ook Dot, 3e boom rechts! Een toolbox voor het basisonderwijs om binnen een middag tot een teambreed gedragen visie te komen op het hoe en waarom van cultuuronderwijs. In al onze projecten is creativiteit de rode draad.

Waarom creativiteit?

In het doorontwikkelen van je creativiteit train je je flexibiliteit, je beeldtaal en je

doorzettingsvermogen. Door creatieve activiteiten kun je je sociaal-emotionele vaardigheden trainen. De leerkracht en de leerling krijgen in onze procesgerichte lessen de ruimte om te ontdekken op welke manier je opdrachten aanpakt, en ook op welke manier de ander dat doet. Je leert samenwerken en gebruik maken van elkaars talenten. Tijdens de reflectieve gesprekken na de lessen leer je met respect elkaars perspectief verkennen en het onderkennen van de verschillen daarin. Door samen te reflecteren op je proces leer je over wie je bent en wie de ander is. Kopa gelooft dat creatieve kracht in de samenleving bijdraagt aan het samen aangaan van de snel veranderende samenleving en het vinden van antwoorden op de vragen van de toekomst.

PIONIER!

PIONIER! is een beeldende leerlijn creatief vermogen voor het basisonderwijs. De basis van de leerlijn is de leerkracht. De lessen worden door de leerkracht zelf gegeven, als vast onderdeel van het curriculum. PIONIER! is een krachtige tool voor scholen die vinden dat creativiteitsontwikkeling een prioriteit is binnen het dagelijkse onderwijs.

Zo ontstond PIONIER!

We leerden tijdens langdurige samenwerking met basisscholen wat er voor nodig is om als school ruimte te maken voor creativiteit in de klas. Het bottom-up creatieproces maakt dat de PIONIER! een handzame en toegankelijke structuur heeft gekregen.

We inspireren door nieuwe manieren te laten zien van het begeleiden van creatieve processen, het leveren van kwalitatief lesmateriaal en door het geven van voorbeeld workshops.

We trainen leerkrachten in de procesgerichte didactiek PIONIER! met TROTS. Tijdens kunstlessen is ruimte en tijd nodig voor sudderen. Zodat kinderen ontdekken dat goed en fout niet bestaan in een creatief proces, meerdere antwoorden zijn mogelijk. Elke uitkomst is uniek.

We ontzorgen door alle benodigde materialen, inspirerend beeldmateriaal en video-tutorials te leveren bij de lessen. De materialen komen in kisten aangepast op het leerlingenaantal. Daarom spreken we soms over leskisten.

ONTZORGEN

'Creativiteit is onuitputtelijk,
hoe meer je het inzet,
hoe meer je ervan krijgt'

JAN CREMER

HOE BEVALT PIONIER!

Karry Pomo, Zeven Gaven

Karry is bovenbouwcoördinator van basisschool de Zeven Gaven, in Utrecht. Sinds een jaar werkt de school met de PIONIER!.

Vorig schooljaar is het team van de Zeven Gaven gestart met PIONIER! De leskisten, met daarin gedifferentieerde, praktische, kant en klare lessen, zijn door de kinderen en het team met veel enthousiasme ontvangen. Tijdens de lessen worden de fantasie en de verbeelding geprikkeld en de oplossingsvaardigheid van de kinderen gestimuleerd.

Omdat alle materialen voorhanden zijn, en de lesbeschrijvingen helder zijn, is er weinig voorbereiding door de leerkracht nodig. De lessen kunnen goed aangepast worden naar thema's die op dat moment in de groep behandeld worden.

Ook de co-teaching, waarbij leerkrachten begeleid worden door Kopa in het lesgeven met de kisten, wordt als prettig ervaren. De leerkrachten zijn unaniem tevreden over de PIONIER! leskisten. Vooral ook omdat zij zien dat de kinderen een mooie ontwikkeling doormaken.

En die kinderen zijn het meest tevreden! Zij zien elke week uit naar de les en gaan met enthousiasme aan de slag. Het is leuk om te zien dat onze kinderen, die vaak niet zo taalvaardig zijn, zich ook op een andere manier mogen en kunnen uiten. Het plezier spat er van af. Binnen het creatieve proces zijn zij trots op de oplossingen die zij voor een probleem hebben gevonden en zijn zij blij met het eindproduct.

Proces voorop

Begeleid de leerling in het eigen creatieve proces, laat het eindresultaat los.

Inspireer

Met kwalitatief werk van kunstenaars, verhalen, video of andere inspiratiebronnen.

Open vragen stellen

Neem een mooie duik in de fantasie van de kinderen door niet te sturen met je vragen.

Niet interpreteren

Voorkom dat je aannames doet en stel je oordeel uit.

Ik durf ook

Je eigen kwetsbaarheid inzetten om kinderen over drempels heen te helpen.

Eigenheid

Ieder kind gaat anders om met de opdracht, hoera! Zo ontdek je een divers palet aan talenten.

Ruimte bieden

Geef kinderen suddertijd – Laat vragen onbeantwoord.

Expect more!

Omdat je leerlingen waarmaken wat je van ze verwacht.

Troef

Zet je eigen passie in in de klas. Er is weinig aanstekelijker dan andermans enthousiasme.

Regels

Om prettig met een groep in een ruimte te kunnen werken zijn regels onmisbaar.

Opdrachten met helder kader

Kaders bieden veiligheid, het voorkomt zwemmen in te veel mogelijkheden.

Triggers

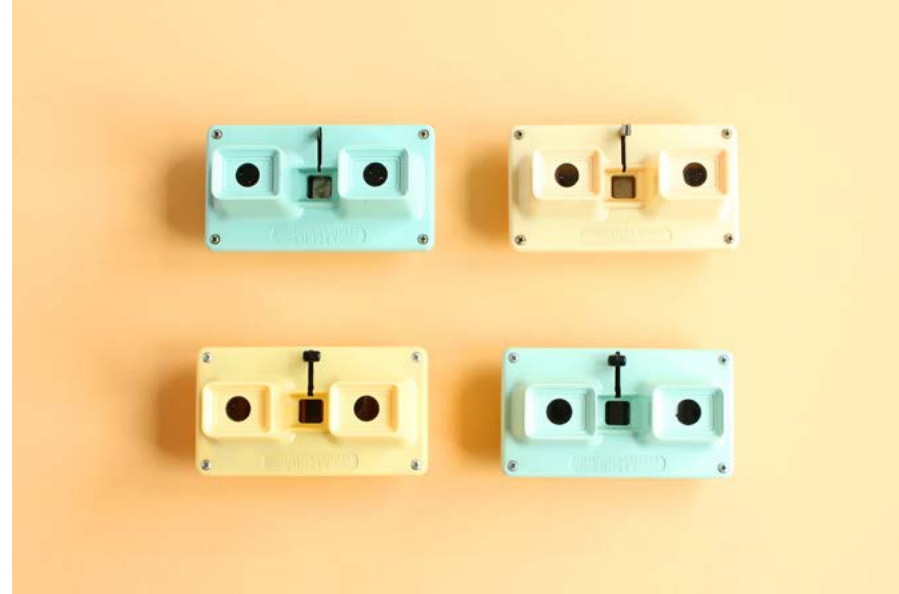
Wat doe je als een leerling vastloopt? Hoe geef je het proces weer een zetje?

Structuur

Ook een kunstles heeft structuur nodig, verschillende werkvormen en een logische opbouw.

PIONIER! MET TROTS

procesgerichte didactiek

MET PIONIER! KAN JE

Portfolio's vullen

De leerlijn is in te zetten in een cyclus. Door differentiatie over 4 niveau's kan je tijdens terugkomende onderwerpen en lessen de ontwikkeling van de leerling volgen, bijvoorbeeld met een portfolio. De leerlijn is kerndoeldekend (SLO) en houdt rekening met de tussendoelen.

Vakoverstijgend werken

De leerlijn bevat 240 lessen, verdeeld over twaalf onderwerpen. Deze lessen zijn flexibel van opzet, je kan ze aanpassen naar de realiteit binnen jouw klaslokaal op dat moment. Daarnaast zijn ze zo geschreven, dat ze op vele thema's en vakken aan te sluiten zijn. Zo helpt de PIONIER! je bij het vakoverstijgend werken.

21st century skills trainen

We zijn er van overtuigd dat de PIONIER! van waarde is voor alle basisscholen van Nederland. Onze drijfveer is bijdragen aan een creatieve leer- en spelomgeving voor kinderen, zodat zij zich kunnen ontwikkelen tot flexibele, creatieve en compassievolle volwassenen.

pionier met LIGHT

INSPIREREN

INHOUD VAN PIONIER!

Iedere leskist bevat lessen rond een thema, helder beschreven in de lesbrieven, beeldmateriaal en de overige materialen die nodig zijn om de lessen te kunnen geven. Een totaalpakket waarmee je direct aan de slag kan, maar ook uitdaagt en vrijheid genoeg biedt om aan te passen naar de vraag van dat moment.

We starten met een korte introductie met een lessenschema, inleiding op het thema, woordenlijst en inspiratiebronnen: relevant werk van kunstenaars. We geven je handvaten om met de leerlingen het werk te ontdekken en bespreken.

Hieronder een inkijkje van Licht, de inleiding: 'Licht zie je overal, behalve in het donker, dan zie je alleen zwart. Je kan het niet vastpakken. Dagelijks komt de zon op en verlicht de wereld. Veel huizen, gebouwen, straten zijn verlicht, in het donker, maar ook overdag. Licht helpt ons de wereld te kunnen zien. Maar wat is licht eigenlijk? Kan je er mee spelen?'

Elke onderwerp heeft 5 lessen, gedifferentieerd op vier niveaus: groep 1-2, 3-4, 5-6 en 7-8. Hier kan je vijf weken les uit geven. De ervaring leert dat sommige leerkrachten graag wat meer tijd nemen en leerlingen meer lessen door laten werken.

Groep 5-6 bijvoorbeeld maakt kennis met de mogelijkheden van licht door elkaar in de spotlight te zetten. Hoe verandert de kleur van het licht hoe je er uitziet en overkomt? Hoe spelen ze daar op het podium mee?

De les die volgt is spannend, want ze mogen elkaar schminken met blacklight schmink. Hoe anders zie je eruit in het donker met alleen die speciale zaklamp aan? Kunnen we dat op de foto krijgen?

De laatste lessen maken we lampionnen. We laten ons inspireren door lichtobjecten en China-light. We kijken hoever we zelf met ons ontwerp kunnen gaan.

Bij de lesbrieven krijg je een doos met alle materialen die je nodig hebt om met je school de lessen uit te kunnen voeren. Daarnaast zit bij lessen waar nodig een

beeldpresentatie. Deze presentaties gebruik je om het creatieve proces op te starten. Door samen te kijken en met behulp van de meegeleverde gerichte vragen ga je in gesprek over wat je ziet.

Tijdens de lessen worden bekende, en ook minder bekende technieken gebruikt. In rustige, praktische filmpjes worden deze (nodige technieken) stap voor stap uitgelegd. Heel fijn om bijvoorbeeld even goed te zien op het digibord hoe je een draad door een naald haalt, wat je kan met aquarelverf of hoe je een digitale poster ontwerpt.

WWW.IKPIONIER.NL

mail naar info@kopakan.nl

'Ik doe altijd wat ik niet kan, zodat ik leer hoe ik het moet doen.'

PABLO PICASSO

Het is onze drijfveer om bij te dragen aan een creatieve leeromgeving voor kinderen, zodat zij zich kunnen ontwikkelen tot flexibele, creatieve en compassievolle volwassenen. PIONIER! maakt dit mogelijk door op drie manieren:

PIONIER! inspireert tot het aangaan van een eigen creatief proces. PIONIER! ontzorgt door goede (beeld)materialen en lesbrieven te leveren. PIONIER! traint de leerkracht in het creatief procesgericht lesgeven.

Vanaf 2019 is PIONIER! beschikbaar voor alle basisscholen in Nederland. We komen graag in contact met scholen die zelf aan de slag willen met onze leerlijn.

Wil jij graag werken met PIONIER!?

Neem contact op, we komen graag langs om meer te vertellen, te demonstreren of te laten ervaren. Via de website op de pagina hiernaast, email of met een telefoontje naar Linda Rosink - 0640813116

'It's necessary for schools to foster creativity, or the ability to form new ideas and put them into practice. After all, from the invention of written language to the rise of the internet, creativity has been central to all cultural progress.'

KEN ROBINSON

